

Nr 3/85

Grod- Bladet

grodbladet

KLUBBFAKTA SDK GRODMÄNNEN Täby

Bildad 1972. Adress: se Ordförande. Postgiro: 85 38 94-4

Klubbtidning för SDK Grodmännens utkommer med 6 nr/år i Feb, April, Juni, Aug, Okt, Dec

Ordförande:	Ulf Jansson	Ropgränd 93	183 41 Täby
		tel. 08 758 95 25	arb. 08 757 07 30
Vice ordf.	Timo Ekholm	Rosenlundsv. 17	186 00 Vallentuna
Redaktör		tel. 0762 720 77	
Kassör	Björn Stålbom	Herrhagsv. 19	122 48 Enskede
		tel. 08 49 60 83	
Sekreterare	Helena Kuukankorpi	Björkbacksv. 67	1tr. 161 30 Bromma
		tel. 08 25 63 06	
Dykplanerare	Peter Jakobsson	Ingefastsv. 69	183 42 Täby
		tel. 0762 110 91	
Klubbmästare	Ulf Lindevall	Stigtomtäv. 5	125 40 Älvsjö
		tel. 08 99 56 34	
Säkerhetsombud	Stefan Karlsson	Mellangårdsv. 10	163 54 Spånga
		tel. 08 36 63 14	
Matrielförv.	Gunnar Dahlstrand	Kyrkallén 3	181 42 Lidingö
		tel. 08 765 04 90	
Ungdomsledare	Anders Messilane	Smultronv. 31	186 00 Vallentuna
		tel. 0762 775 60	

NU ÄR DET SOMMAR NU ÄR DET SOL
OCH DÄR HAR VI GRODMÄNNEN IGEN
DOM KÄNNS IGEN PÅ LÅNGT HÅLL I SINA
OVERALLER, T-SHIRTS OCH TUFFA MÄRKEN.

Omslagsbild: MUN MOT MUN METODEN. 8/5-85.

E-85

Köpings stuga i Hamburgsund

HIT ÅKER VI VECKA 31.

Istället för att åka med ms Conatus ska vi återigen hälsa på hos Köpings SDK i Hamburgsund. Vi har varit där förut med det är väl värt ett besök igen.

"SÅ SANT SOM DET ÄR SAGT."

"AVSTÅND TILL HAVEN."

Stugan ligger i Bastekärr utanför Hamburgsund. Det finns många rum med 2-7 bäddar, stort fint kök med kyl och frys, dusch wc och bastu. I sommar ska det även finnas telefon. Alla tiders även för de som inte dyker, så passa på att ta med hela familjen.

"JU FLER VI BLIR DESTÅ ROLIGARE."

Priser :

Vistelse i stugan 35 kr/dygn (ta med sänglinne el sovsäck)
 Båtresor 20-40 kr/pers beroende på avstånd
 Luftfyllning 15 kr/app

"VERKLIGEN ÖVERKOMLIGT."

I detta ingår kaffe, te, potatis och torrvaror.

Till detta kommer även en serviceavgift, men den betalar klubben så du betalar endast ovanstående självkostnadspris.

"DU KAN KOMMA OCH ÅKA NÄR DU VILL."

Vi kommer att åka ner med egna bilar. Tala om när du anmäler dig om du har tillgång till bil.

OBS →

Anmälan senast 1/7 till klubbens postgiro 85 38 94-4 med 300 kronor.

"HÄR FINNS GOTT OM PLATS."

Häng med på en trevlig dykvecka, många har redan anmält sig !

CHANSEN TILL EN FIN VECKA MED BAD OCH DYK. KLART NI KOMMER!!!

GLAD MIDSOMMAR

Sen sist.

Sista badrenset är avklarad, - utom kontrollrenset den 15.juli; så där har ni ännu chansen att få vara med.

Den 17.4. mötte styrelsen i Tibblehallen. Protokollet på s. 5 .

Dyket den 20.4. blev inställt: "Amalia" satt fast i isen i sitt vinterläger. Men det var också kvinnoidrottsdagen i och omkring Eriksdalshallarna. Allt från fallskärms-hopp till dykning. Bara i simhallen demonstrerades utom simning i olika stilar också rodd och paddling och som sagt dykning.

"Loskär"runt den 5.5. var också nära att frysa in. Packisen tornade upp sig i hamninloppet ännu dagen innan. Men då vände vinden och drev det mesta av isen ut till havs lämnande bara enstaka flak att simma om eller springa över. - Deltagerantalet var mindre än väntat: 175 anmälda av vilka 124 simmade i mål. Vattnet 0 gr. Efter tävlingen vände vinden åter till östlig, och man kunde se packisbältet krypa sakta närmare land. Vilken perfekt timing.

Den 8.5. hade vi säkerhetsgenomgång i Tibblebadet. Stefan och Gunnar hade (med sig en docka att öva både konstgjord andning och hjärtkompression på. Efteråt övades livräddning i bassängen. Här borde egentligen alla varit med. *se framsidan.*

Den 12.5. döks det på riktigt. 7 grodmän besökte "Melanie", långt ute och djupt nere: så hittade dom henne också först på det tredje försöket.

Den 21.5. rensades Rösjöbadet, och efter det åkte styrelsen till Ulf J. för att fortsätta med styrelsemötet. Protokollet: *se nästa GA.*

Onsdagen den 22.5. var det säsongens sista badtillfälle i Tibblehallen med avslutning för introduktionskursen i fridykning som Ingrid har hållit inom ramen för förbundets "tjejsatsning". Ni fick flickorna pröva på att andas genom en regulator, det är ju nästan som att dyka med apparat. Får se, om några av dom fortsätter med en dykar-kurs på hösten.

Pingsthelgen - 24.5.-27.5.- gjordes årets första Västkostresa. Till Scorpius Diving Center på Rösholmen. En upplevelse särskilt för dom som dök i Västerhavet för första gången. Vädret prima liksom dykplatserna. Vid ett tillfälle råkade Mats E. ut för djupberusning, men inte värre än att han kunde räkna ut att dit bubblorna gick var uppåt.

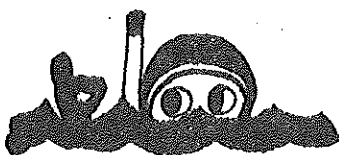
Den 28.5. träffades vi i Skavlöten för rensa baden där och i Ullna samt Hägernäs. Vattnet var redan badvarmt: 18 grader i Skavlöten (påstod Klas i alla fall).

I Täbybadet gällde det mest att lokalisera och markera bryggfästen som stack upp från bottnet, för där går isen hårt åt bryggarna: bryter sönder och flyttar dom. En extra attraktion blev det i alla fall för dom skolbarn som var där på klassutflykt.

Den 1.6. var Ängsholmsbadets tur, med den vanliga skörden av cyklar och badstegar. Ni kan fektiskt läsa om det i "Norrort" framöver: vi fick nämligen besök av en reporter-fotograf från tidningen. Dagen var som en brud (en fennicism), och Uffe L. stod beredd på vår anstormning vid grillen. Vi smorde utsidorna med sololja och insidorna med grillkorv och läsk och bara mådde gott tills det var dags att åka till stan för att se hur maratonlöparna hade det.

Ulfena

En ny medlem

Välkommen till GRODMÄNNEN

grodbladet

Styrelsemöte SDK GRODMÄNNEN den 24.4.85. (1 st. för d. 17.4.)
(i Tibblehallen)

Närvarande: Ulf J, Timo, Björn, Helena, Gunnar, Anders, Peter

- § 1. Justeringar: Gunnar Dahlstrand.
- § 2. Vecka 31 bokad i Köpingdykarnas dykoenter i Hamburgönd. Anmälningsavgift: kr 300:-. Anmälan före den 1. juli. Klubben kommer att subventionera serviceavgiften.
- § 3. Badrensen: Tisd. den 21.5. kl 18⁰⁰
" " 28.5. " "
Torsd. " 28.5. " "
Lörd. " 1.6. kl. 13⁰⁰
- § 4. Ulf J. samsanställer ett utskick om Hamburgöndresan samt badrensen att skickas till medlemmarna. Ett frankerat svarskvart medföljer.
- § 5. Klubber har fått 60 ex. av "Dykguide" från SDF.
- § 6. Diskussion om utnyttjandet av den djupa delen av bassängen i Tibblebadet under vår badtid. Förslagsvis: kl. 20³⁰-21⁰⁰ dykträning, kl 21⁰⁰-21³⁰ UV-rugby.
- § 7. Fridykarkursen avslutades den 14.4. i Tibblehallen med bl.a. bildvisning.
- § 8. Ett 10-tal flickor deltar i introduktionskursen i fridykning som pågår i Tibblebadet i anslutning till förbundets "Tjejsatening".
- § 9. Luftfyllningsavtalet med "Scandivers" förlängt ett år framåt.
- § 10. Nästa styrelsemöte hos Ulf J. den 21.5. efter badrenset.

Vid protokollet:

Justeras:

Helena Kuukankorpi
Helena Kuukankorpi, sekr.

Gunnar Dahlstrand
Gunnar Dahlstrand

UR "Dykfolket"
STRÄNGNÄS SDK.

Doktor Ingemar Wik

TÄNK EFTER FÖRE

Dykfolket har talat med vår dykläkare vid Poseidon Industri AB i Göteborg, Ingemar Wik, som var med vid tryckkammaren i Hälsingborg.

Den skadade dykaren hade en avvikelse i lunganatomin som var omöjlig att upptäcka på röntgen. (Denna risk får man alltid ta. Jfr en biltur.) Dykaren var välutbildad i sportdykare och hade inte utfört något fel vid den fria uppstigningen.

Ingemar Wik uttalade vidare: Innan du går i vattnet, tänk efter före. Se till att du har god kondition. Känner du dig osäker, vänta med dyket till en annan dag. Träna vattenvana, träna dykning. Någon som dyker ett par tre gånger om året utan vattenvana är en säkerhetsrisk.

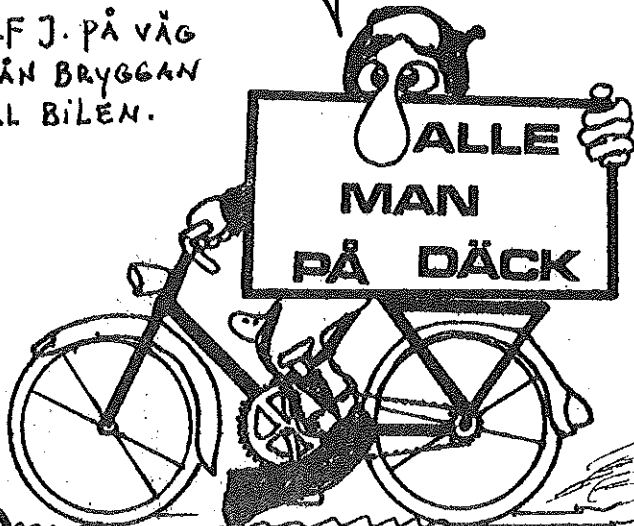
Linan är ingen säkerhet. Livlinor och mellanlinor har flera gånger orsakat allvarliga olyckor. Se till att du kan komma loss från linan. Linan är till för att påkalla uppmärksamhet.

Framför allt: DYKDICIPLIN.

☆ SÅ SANT SOM
DET ÄRSKRIVET.

ETT STORT TACK TILL ALLA SOM DÖK OCH HJÄLPTE TILL PÅ LAND VID BADRENSNINGARNA

ULF J. PÅ VÄG
FRÅN BRYGGAN
TILL BILEN.

Å NI SOM INTE ENS SVARADE
PÅ BADRENSNINGARNA.
GLÖM INTE ÅNGA
AV FRIMÄRKET OCKSÅ!

VAD TYCKS?

GÄLLER OSS ALLA SPECIELLT NI SOM DYKER SÄLLAN ELLER ALDRIG.

Certifikat på livstid

Vår utbildning är gedigen och bra, våra elever får en bra start på sitt dykande. Många elever stannar kvar i klubbarna och fortsätter att dyka sedan dom tagit sitt certifikat, kanske något eller några år.

Men det finns ganska många eller alltför många som slutar dyka, av olika anledningar. Dessa har en gång fått sitt certifikat och det har dom fått på livstid. Jag har kommit i kontakt med många dykare som vill återuppta sitt dykande och fler av dom har hållit upp i många år.

Vad gör man nu med en dykare som skall börja dyka efter ett sådant uppehåll. Ja, idag kan vi bara prata förstånd med dom och råda dom till att ta kontakt med en klubb eller någon dykarskola för att fräscha upp sin dykning.

Är detta tillfredsställande? Svaret är ett rungande NEJ!

Jag tycker nu att det måste till en debatt om hurvida man skall få sitt certifikat på livstid eller om det skall vara periodbundet.

Om man som ett litet exempel tar en person som gick en utbildning i början av 70-talet, denne kanske dök under, ja, låt oss säga fem år och sedan la av. Vad har hänt under den 10-årsperioden som denne hållt upp. En hel del, materialsidan har förändrats, nya typer av västar har kommit fram, den utrustning som han/hon har kanske inte är så fräsch. Men framför allt, han/hon har tappat hela sin dykerfarenhet. Skall denna person få dyka? Svaret är Nej!

Det andra exemplet är dykaren som hållit upp, kanske lika lång tid, och som åker på en semestertrip och vid framkomsten upptäcker att det finns ett dykcentra. Dykaren blir då kanske dyksugen och av en händelse har han sitt certifikat i plånboken och han bestämmer sig för att prova igen. Han/hon visar upp sitt två-stjärniga certifikat och uthyraren tar då för givet att dykaren har dykt och att han/hon har en erfarenhetsnivå som bygger på två stjärnor. Tycker du att han/hon skall få dyka? Svaret är Nej!

Rent praktiskt är det inga besvär med att periodisera certifikatet. På detta kan man stansa in giltighetstiden och när denna gått ut kan dykaren göra ett nytt uppdyk för en kontrollant. Svårare behöver det inte vara.

Tyck till nu, för det här är viktigt!

Tomas Jangvik

SSDF

grodbladet

SJÄLVKLART GÅR MAN HIT!

GASFLASKKONTROLL

Enström & Hellman HB

GLÖM EJ BESIKTNINGEN

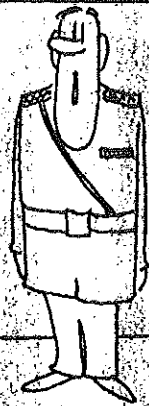
LARS HELLMAN

Adress
Saltvägen 35
123 56 FARSTA

Tel.
08-94 18 08

Tel. bost.
08-717 57 34

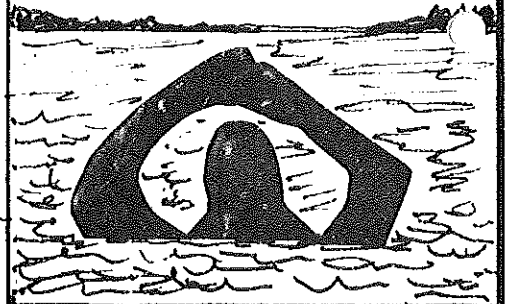
EXPRESSEN

DET GÄLLER ATT KNÄPPA ALLA KNÄPPAR SAMT FRÄMMANDE GRODMAN

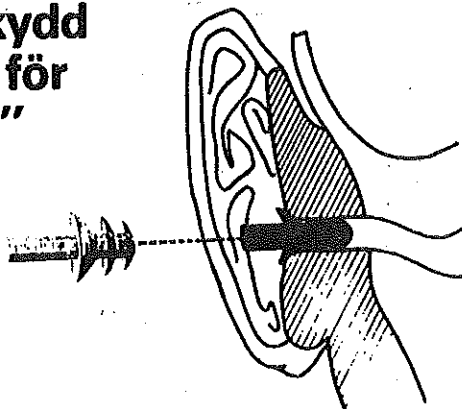
Teckning: STAFFAN LINDEN

OK-tecken

Detta tecken skall användas som klartecken mot land när man kommer upp i öppen sjö. Det vanliga OK-tecknet kan missuppfattas som röd-signal. Är man inte OK kan man inte utföra detta tecken med båda händerna över huvudet.

"Bullerskydd bra även för simmare"

□ Ett nytt bullerskydd, COM-FIT, som är tillverkat av mjukplast har bra egenskaper också som vattenskydd, enligt en artikel i Läkartidningen 32-33/1984.

En överläkare vid kirurgkliniken på Centralsjukhuset i Karlstad vittnar om hur han själv under många år haft problem med att skydda öronen under bad-

ning. Nu, med det nya skyddet, kommer inget vatten in i öronen. COM-FIT-propparna kan återanvändas i årtal och kan rengöras med tvål och vatten. De tål också att kokas. Propparna finns på apoteken. Tilläggs kan att proppen har minst lika bra dämpningsvärden som andra bullerskydd.

OBS!

ENDAST VID SIMTRÄNING. ABSOLUT EJ VID DYKNING.

UR ARBETS- MILJÖ 1-85

Havsdjupens T-Ford

Trots att 3/4 av jorden är täckt av oceanerna har människan sökt erövra marken och luften och till och med rymden med större kraft och energi än hon lagt ner på att erövra havsdjupen med sin nyfikenhet och sin girighet.

Visst ritade Lionardo da Vinci sin ubåt, visst fascinerades vi som barn av kapten Nemo i Jules Verners böcker, visst har Jaques Picard nått oceaners största djup men "fångt seglar tio tusen armador över Dig. Människan må föröda jorden; ändå hans makt slutar vid stranden." (Lord Byron)

Visst har människan uppfunnit ubåtar, mest krigsmaskiner, men djupens T-Ford och enmanshelikopter har vi inte sett även om vi i Sverige ibland med fog anat dem.

□ Slutliga prov

Den brittiske konstruktören Graham Hawkes och den kända amerikanska djuphavsforskaren Sylvia Earle har nyligen gjort de slutliga proven med en sådan undervattensfarkost i Halifax i Kanada.

Den har konstruerats för att kunna röra sig fritt under vatten på alla djup. Det ska vara möjligt att se, röra vid (föremål), lyssna och handla på ett sätt som är självklart överallt i övrigt på vår planet.

En när man 60 m med lätt utrustning, 300 m med tung dykarutrustning och det dubbla den hittills använda enmansfarkoster (Mantis i James Bond-filmerna) och större djup än så med olika ubåtsystem. Djupare än 100-talet meter är det dyrbart att nå. Det är svårt att arbeta också.

□ Väger tre ton

Vad som behövs är en säker, örlig, billig utrustning försedd med känsliga griparmar och annan utrustning, som medger lätt arbete och möjlighet och dyka till varje djup.

Djupströvarer, på engelska Deep Rover, kostar en miljon dollar. Den kan gå ned till 1 000 m djup men allt konstruktionsarbete för framtiden är inriktat på 10 000 m djup. Den väger 3 000 kg i luft.

LIKHEIT

- Vad gråter du för lilla Lisa?
- Jo mamma, Per säger att jag kommer att bli lik dig.

☞ Jag vet inte vems felet var att vi båda fumlade, tvekade och kolliderade... ☞

Den kan uppnå en hastighet av drygt 3 knop. Längden är 2,3 m, höjden 1,95 m och bredden 2,1 m. Kroppens två halvklot är av akryl och infästade i en aluminiumring genom vilken alla slag av ledningar är dragna. Ett säkerhetssystem tillåter lättande av barlast, som för farkosten till ytan.

□ Ser horisonten runt

"Piloten" ser horisonten runt och har också fastmonterade rörliga kameror till förfogande. Med griparmarna kan man flytta 225 kg horisontellt och 100 kg vertikalt. Batteridriften medger 4-6 timmar långa arbetspass. I nöd klarar man 150 timmar. Förbindelser med ytan eller med ett systerfartyg är både med tråd (när man har wireförbindelse till ytan) och trådlöst.

Känslorganen i spetsen av griparmarna är så känsliga att blinda operatörer kan skilja mellan stål, trä, cement, gummi och målade ytor. Kraftig belysning hjälper till.

□ Forskning

Det kommer nu att bli möjligt att studera djupens djur och växter utan att taga upp dem och delvis förstöra dem. De flesta organismer i havet finns mellan ytan och botten. Vi kommer att kunna forska i beteenden, utbredning och ekologi på ett helt annat sätt än tidigare.

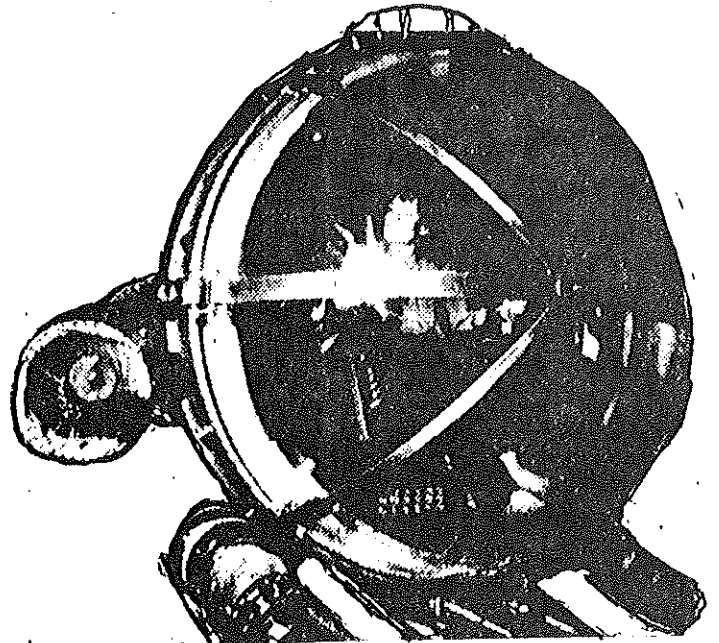
Inom mindre än fyra år bedömer man att de flesta nuvarande dykarapparaterna är borta och ersatta med "djupströvarer" av ett eller annat slag.

□ Robot-pilot?

Kanske då också en robot är pilot styrd av nya mikrodataer, som rentav kan med griparmarnas fingertoppar rita en liten elegant teckning av en räka som konstruktören Graham Hawkes gjort sittande i sin djupvattenskola.

Självklart kan man se möjligheter för användning av djupströvarer både för forskning och exploatering av havsdjupens rikedomar främst mineraler och olja. De nu så högaktuella militära användningsmöjligheterna kommer också till eller kanske finns de redan där i liknande konstruktioner.

Sven Wahlberg

Den här djuphavs farkosten ska i framtiden kunna gå ner på 10 000 meters djup.

Två norrmän hade köpt en fågelhund från Sverige. De tog den med ut för att se vad den gick för. Efter en timme säger den ena norrmannen trött: - Den här har vi blivit lurade på. Vi kan lika gärna ge upp. - Vi kastar upp den i luften en gång till. Flyger den inte då, lämnar vi tillbaks den!

☞ Min fru har stortvätt på tielagarna och när jag återvände hem på kvällen fick jag vindrutan och två tänder utslagna... ☞

Dykar-dräkt eller ubåt?

● Man kan kalla det en minubåt med griparmar. Eller en extra kraftig s.k. pansardykar-dräkt. Brittiska Spider 4 är ett mellanling av bägge. Med dess hjälp kan man arbeta ner till 600 meters djup. Den är kopplad till ett följefartyg genom kablar som försörjer den med elström till strålkastarna och de sex manövermotorerna. Via kabeln kan Spider 4 också sända upp bl a TV-signaler till ytan. I nödlägen kan farkosten koppla loss sig från moderfartyget, släppa ballast och själv stiga upp till ytan. Batterier ombord garanterar strömförsörjning i 72 timmar. ●

De norska skotillverkarna har börjat märka sina produkter TF. TF = Tärna Först!

- Jag kan en fenomenal norgehistoria!
- Akta dig, jag är norrmän! - OK, jag ska berätta den sakta!

Dumdrighet sänkte skeppen

Misstag gjorda av skeppsbyggare och befäl kostade omkring 900 sjömän och soldater ombord på Vasa, Kronan och Resande Man livet.

Av alla de skepp som Anders Franzén lokaliserat eller söker är dessa tre de mest kända.

Vasa, för att börja med det sensationellaste fyndet, byggdes på order av Gustav II Adolf, som trots att han satt i Tyskland, strängt upptagen med fälttåg inte kunde hålla fingrarna borta från Vasabygget. Skeppsbyggaren Henrik Hybertson som huggit virke för ett 108 fot långt skepp fick nya order av kungen: bygg Vasa 120 fot. Problemet löstes genom att man skarvade kölen så att hon blev 135 fot. Vasa skulle dessutom, som första svenska örlogsskepp ha två täckta batteridäck.

Eftersom Vasa, som alla andra skepp på den här tiden, byggdes utan ritningar blev hon med sina dubbla batteridäck ett våghalsat pionjärbygge med alla dess risktaganden. När Vasa var klar låg hennes tyngdpunkt, enligt beräkningar gjorda av tekniska högskolan, 8,16 meter över köllinjen. Alldeles för högt visade det sig när Vasas fyra segel träffades av vinden under provturen på Stockholms ström.

Vasa kantrade

Vasa kantrade och in genom de öppna kanonportarna strömmade vatten.

Vasa sjönk därför att hon var rank — Resande Man därför att kapten Hans Månsson var kärlekskrank. Han hade så bråttom till Danzig att han struntade i att invänta ersättare för sin sjuka styrman och i att skeppet läckte.

Kapten Månsson hade med sig sin älskarinna ombord. Han ville gifta sig men prästen vägrade sedan han hört rykten om att Månsson redan var gift i Holland.

Men att storpolitik står över både moral och bigami visade greve Kristoffer Karl von Schlippenbach när han erbjöd kapten Månsson att ställa till och betala ett bröllop i Polen. Kravet var att Månsson seglade greven snabbt till Danzig för förhandlingar om ett svensk-polskt fördrag.

Utanföer Nynäshamn hamnade dock Resande Man i storm och någon föreslog att man skulle vända in mot den skyddande skärgården. Den förälskade Månsson vägrade. Misstaget att inte vända resulterade i att Resande Man pressades mot klipporna där hon hotade att brytas sönder. Kapten Månsson sjösatte, i ett desperat försök att rädda livet på greven och sin blivande hustru, en liten skeppsbåt. I det hårda vädret slog båten runt och alla drunknade utom den simkunnige greven som lyckades ta sig till skeppet blott för att följa Resande Man till botten. När kapten Månsson såg sin älskade drunkna blev han så förtvivlad att han drog mössan ned för ansiktet och hoppade i det kokande vattnet för att ta sitt liv. Ombord på skeppet fanns mutor som exempelvis juveler, silver, dukater och andra dyrbarheter.

Stormar

Att katastrofen Vasa gett den svenska flottan en läxa visade det sig utanför Öland den 1 juni 1676. Dit hade den svenska flottan flytt med en dansk-holländsk flotta hängande i kölvattnet. I höjd med Hultestad gav amiral Lorentz Creutz (en sjöovan administratör som ett halvår tidigare utsetts till chef för flottan) order att vända Kronan. Varför?

En teori är att Creutz genom manövern ville skära av två fiendefartyg från den övriga fiendeflottan. Vändningen hade börjat när en officer ropade: "För Jesu skull, se väl till att kanonportarna är stängda och kanonerna fastgjorda, så att vi inte i vändningen råkar ut för samma olycka som Vasa".

Föll på eget grepp

Men då strömmade redan vatten in genom kanonportarna, Kronan krängde och i tumulten antände en lykta krutförrådet, cirka tio ton svartkrut. Den våldsamma explosionen sänkte Kronan.

Riksskipplet, som flytt upp till Dalarö, förläste fem dagar senare. Orsaken var dålig förtöjning. En svart vecka i den svenska flottans historia som av danskarna kommenterades med:

— Den svenska flottan har bemannats med bonddrängar doppade i vattnet.

Bosse Schön

	VASA	KRONAN	RESANDE MAN
UPPÅCKT	1656	1660	1663?
SJÖÅK	10 augusti 1658 i Stockholm	14 maj 1676 utanför Öland	23 nov. 1660 utanför Järvis
PRIS	24 000 lösa förskäl	31 största skäl av guldmynt	Silverskärt
LÄNGD	50 m	55 m	27 m (skäret)
DEPLACEMENT	1400 ton	2140 ton	150 ton (skäret)
BESTYCKNING	64 bronskanoner	126 kanoner	22 kanoner (skäret)
DÖDA	ca 50	642	38

VRAK FRÅN 1700TALET "FLÖT" ILAND.

MALMÖ (SvD). Ett mer än 250 år gammalt vrak — 20 meter långt och 6 meter brett — har flutit iland vid Simmermarken utanför Trelleborg.

Vraket, som bedöms vara från 1700-talet, är en raritet som nu kommer att bevakas extra noga innan det bärgas.

Till saken hör nämligen att det är byggt av ek och under den mångåriga tillvaron på havets botten ökat i värde. Eken har nämligen förvandlats till s. k. svartek, en typ av trä som kostar stora pengar och som i huvudsak användes av konstnärer och möbelsnickare.

Malmö museum har anmält intresse av att tillvarata vraket.

Men det är inte säkert att de kulturhistoriska intressena tillvaratages i tid enligt museets intendent Per Söderhjelm som redan sett vrakplundrare i aktion.

— Folk inser inte att de kan straffas för sina tilltag. Vrak äldre än 100 år är kulturskyddade, säger han.

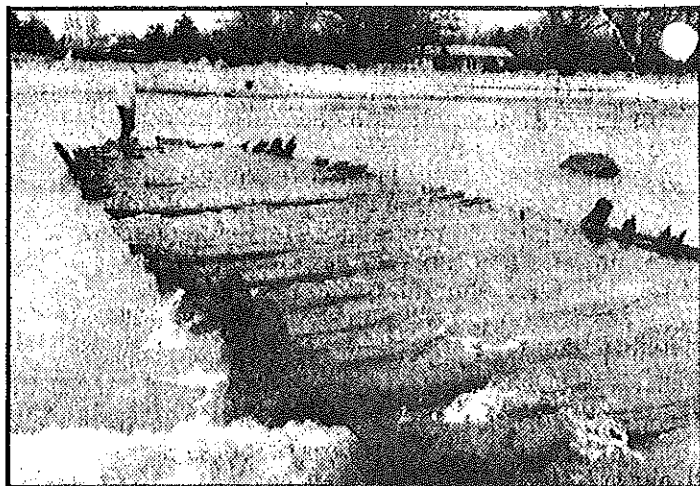
Intendent Söderhjelm vågar inte redan nu med bestämdhet uttala sig om vrakets ursprung, men vissa tecken tyder på att det är från Carl XI-epoken. För några år sedan hittades bl. a. gamla kanoner från den tiden vid Simmermarken.

Eftersom vraket endast är 20 meter långt och dessutom flatbottnat misstänker intendent Söderhjelm att det handlar om en transportpräm.

Bevakningen kring vraket har nu förstärkts.

Per-Erik Landqvist

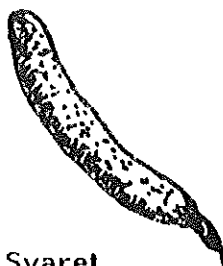
LAGOM DYKDJUP

Det här 1700-talsvraket har flutit iland vid Simmermarken utanför Trelleborg. Vrakets ekvirke har under åren på havsbotten förädlats till värdefull svartek.

En gurka kan man lita på

Frågan är : Varför är gurkor bättre än män? Svaret blir följande:

Den genomsnittliga gurkan är åtminstone 15,2 cm lång. Gurkor håller sig hårda en vecka. En gurka talar aldrig om för dig att sorleken inte har någon betydelse. Gurkor blir aldrig alltför upphetsade. Gurkor lider inte av prestationsångest. Redan på varuhuset kan du få veta hur hård den är innan du tar med den hem. Gurkor kan alltid komma ifrån på helgerna. Med en gurka kan du alltid få enkelrum, du behöver inte checka in som fru Gurka.

Gurkor respekterar dig på morgonen. En gurka drar inte med dig på en krigs-film. En gurka frågar aldrig: Är jag den förste? Gurkor struntar i om du är oskuld. Gurkor säger inte till andra gurkor att du är oskuld.

Gurkor skriver inte upp ditt tel.nr. på väggen på herr-toaletten. Gurkor har inga sexuella problem. Gurkor tvingar dig inte bära sexiga kläder eller gå till sängs med stövlarna på. Du kan ha så många gurkor som du bara klarar av. Gurkor behöver aldrig några applåder. Gurkor frågar aldrig: är jag den bäste? hur var det? gick det för dig? hur många gånger? Gurkor är inte svartsjuk på din gynekolog, din skidlärare, frisör eller dykledare. Gurkor ställer aldrig till en scen bara för att det ligger andra gurkor i kylan. Gurkor har inget emot att gömma sig i kylan när din mamma kommer på besök.

Det spelar ingen roll hur gammal du är du kan alltid få tag i en fräsch gurka. En gurka kan ta ett avvisande. Gurkor ska inte till när ditt nagellack är vått. Efteråt ska aldrig en gurka skaka hand med dig och säga att vi kan väl vara vänner. De ska aldrig ringa efter en taxi åt dig. Säger inte att de inte är giftas typen. En gurka går inte och kladdar i ditt korsord med bläck. En gurka blir aldrig allergisk mot din katt. Med en gurka behöver du aldrig spela Florence Nightinggale i förkylningstider.

En gurka äter inte upp all din mat och dricker upp all sprit. En gurka använder inte din tandborste. Gurkor förvandlar inte ditt badrum till läsesal. Gurkor lämnar inte hår i ditt handfat eller en svart ring i badkaret. Gurkor släpper heller inte smutsiga kalsonger på golvet. Gurkor lämnar inte kvar ringen på toa-stolen i uppfällt läge. Gurkor säger inte att de gillade dig bättre med långt hår.

En gurka överger dig aldrig för en annan kvinna, en annan man eller en annan gurka. Gurkor har aldrig mitt-i-livet kriser. Gurkor spelar inte gitarr och försöker finna sig själva. En gurka ska inte spela fotboll den dagen du ska flytta.....

SKRIVET AV FLICKORNA I NAUTUS DIVING CLUB.

Skrock...

...slå en sopkvast i ryggen på den som har ryggskot, blir han bra.

"JÄTTEFRÄCKISEN"

En ung man kommer in på en bordell, tar sig en drink och avtalar om ett möte med en av flickorna. Medan hon duschar, klär han av sig. När hon kommer in till honom, ser hon att han har en jätte...

- Nej, den klarar jag inte av, säger hon förstämd.
- Det är ingen fara, tycker killen.
- Men jag har dåligt hjärta, menar flickan.
- Det gör inget det heter. När jag trängt in så långt, vikar jag av åt höger.

Det finns rara karlar

— också

TILLÄGGER DOM RODNANDE. OCH DET FÖRSTÅR MAN NÄR MAN MÖTT NAUTUS-MÄN SÅ SOM:

GRÖHN
STYFBERG.

J. STAKE.

Giftig mussla förbryllar

TÄNK VÄRT
NU I SOMMAR!

GÖTEBORG (SvD). Efter nära fyra månaders skördestopp och saluförbud för musslor från odlingarna i Bohuslän visar analyser att musslorna fortfarande är giftiga.

Tonvis av musslor hänger i sina linor och odlarna hotas av ekonomisk katastrof.

Nu begär en forskargrupp vid Marinbotaniska avdelningen i Lund pengar av naturvårdsverket för att försöka klarlägga orsakerna.

Det är dinoflagellater, en alg, som tros vara orsaken till giftet i musslorna, säger fil. dr Lars Edler i Lund. Han hoppas att forskargruppen skall kunna börja sitt arbete i juli.

— Det är många frågor som forskarna inte vet svaret på i dag, säger han. Vad som förbryllar mest är att dinoflagellaterna försvann i slutet av oktober men att gifthalten i musslorna är oförändrad.

— I vanliga fall sköljs giftet ur musslorna efter 3–4 veckor, när blomningen är över. Längs Bohuskusten försvann dinoflagellaterna i slutet av oktober. Det är mycket märkligt att giftet är kvar. En orsak kan vara den låga vattentemperaturen som förlänger processen. De flesta undersökningar som redovisats har gjorts i betydligt varmare vatten.

Musslorna tar inte skada av giftet, men människor blir sjuka av att äta dem och drabbas av svåra diarréer och kräkningar.

Lars Edler tror för sin del att dinoflagellaterna ligger bakom de giftiga musslorna. Analyser som gjorts i Lund tillsammans med dansk expertis visar att musslor från Bohuslän just innehåller gift från dinoflagellater. Att det inte rör sig om bakterier som orsakar "skämd föda" har analyser vid Livsmedelsverket visat.

— Man förstår tveksamma forskare vid Kristineberg som anser att det är för tidigt att dra någon slutsats om giftiga alger. Över huvudet taget vet man för litet i hela världen om dessa fenomen.

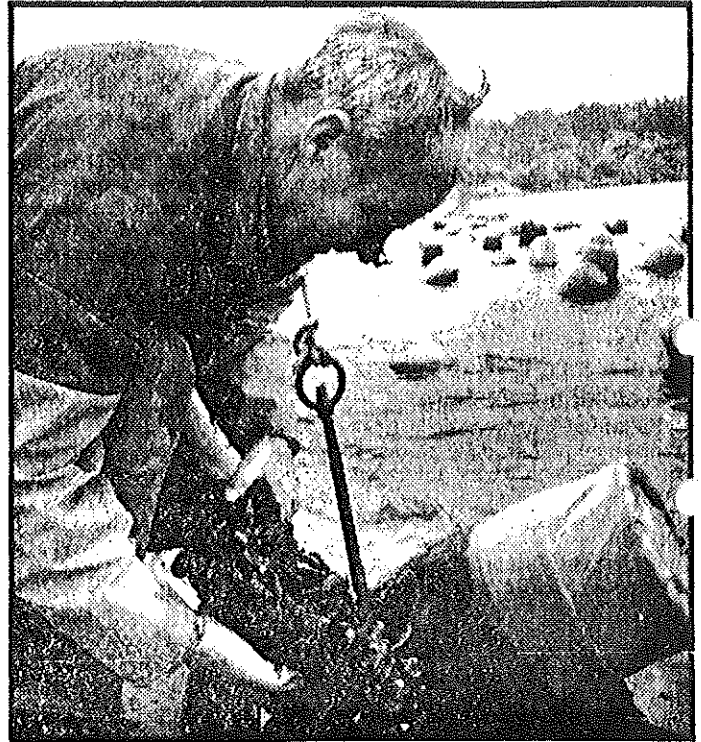
Dinoflagellaterna är encelliga organismer, som förökar sig genom delning. Försök i Lund har visat att en enda cell kan dela sig två gånger per dag — på 15 dagar blir det en miljard celler.

— Vi tror inte att vi med vår forskning i Bohuslän kan få bort dinoflagellaterna i vattnet, men vi kanske kan minska effekterna av deras förekomst. Vi kanske kan hitta orsaken bakom och förutsäga flagellatblomning på speciella platser. Det skulle kunna hjälpa odlarna att skörda snabbt innan skadan skett eller att flytta odlingarna.

Fremst skall man nu undersöka speciella fjordar och platser där man tror att dinoflagellaterna kan övervintra och utveckla nya blomningar. Man skall också noga undersöka djupvatten och sediment.

En varningssignal

Strömförhållanden och näringssalter skall också studeras. Att fosfor och kväve orsakat hög algblooming längs Hallandskus-

Musslorna tar inte skada av giftet, men människan blir sjuk av att äta dem och drabbas av svåra diarréer och kräkningar. Bilden är tagen vid Strömstads musselodlingskola och har inget direkt samband med artikeln. Olle Danielsson är fiskare och lärare på skolan.

Foto: PETER DIEDRICH

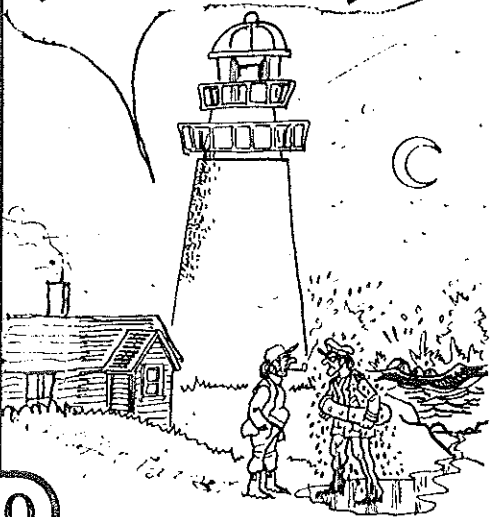
ten och då särskilt i Laholmsbukten vet man. Men hur är det i Bohuslän?

Över 3 ton musslor hänger nu på sina snören vid odlingarna i Bohuslän. Om en månad börjar musslorna falla till botten.

— Vi måste få ökad kunskap nu när vattenbruket ökar längs kusterna, säger Lars Edler. Vi har inte råd att låta bli att satsa på denna forskning. Det här är en allvarlig varningssignal.

Margareta Artsman

SJÄLVKLART JAG SLÄCKER,
JAG KAN INTE SOVA NÄR
DET BLINKAR!

För länge sedan

Jonas spelar popskivor för sin gamle farfar och säger gillande:

— Har du någonsin hört nåt liknande, farfar?

Farfar tänker efter en stund.

— Ja, sa han, fast det var väldigt länge sedan. Det var när bryggarbilen krockade med grisbilen nere i hörnet.

Fula ord

Storasyster: — Håller du på och lär lillebror en massa fula ord?

Brodern: — Nej, jag talar bara om för honom vilka ord han inte får säga...

Färgrikt folk

Svenskar är ett färgrikt folk.

De tänker blått, röstar rött, äter grönt och jobbar svart.

— Nu ska det börja en serie i TV om Adam och Eva.

— Jaså, vad ska den heta?

— Här har du ditt löv...

Han överlevde Hansakatastrofen

Då var Arne Mohlin ung kapten, 35 år, med tjänst vid arméstaben.

Den 23 november reste han tillsammans med sin chef, överste Lindqvist, och en revisor, Dag Halldén, ner till Nynäshamn för att ta Gotlandsbolagets Hansa över till Visby. Ärendet var att inspektera Öismaktens lager för att senare kunna besluta om deras användning i fred - kriget var enligt alla tecken inne i ett slutskede och i Sverige höll man på att avveckla beredskapen.

AVGÅNGEN

Klockan 23.30 avgick Hansa, med 86 personer ombord. Kapten Mohlin och de båda andra med uppdrag från arméstaben reste förstaklass. Arne Mohlin hade installerat sig i hytt nummer 11 på mellandäck, tillsammans med revisor Halldén.

Det blåste friskt och sjön gick ganska grov denna novembernatt. Arne Mohlin tog en sömntablett för att kunna sova och kröp nästan genast till kojs.

VAKNADE

Han vaknade av att hyttkamraten tände sin lampa och satte benen över kajkanten. Han frågade vad det var.

- Vi har gått på en mina, svarade Halldén.

Arne Mohlin rusade upp, stack fötterna i tofflorna och slet åt sig sin rock.

- Halldén hann lite före, han sprang ut direkt i pyjamasen.

Arne Mohlin var ensam när han sprang trapporna upp på akterdäck. Inte en människa syntes till. Ett barnskrik hördes, en kvinnoröst och ett dämpat mummel. Men de flesta sov och hann aldrig reagera.

RÄDD

En fruktansvärd syn mötte Arne Mohlin då han kom upp. Däcket sluttade kraftigt framåt, och Hansas för låg redan under vattenlinjen.

- Jag blev chockad och vanvettigt rädd. Var det så här jag skulle dö, hann jag tänka. Men så blev jag arg. Jag hade ju hustru och två små barn där hemma. Så jag måste hem, hem till varje pris.

Han stod en stund vid relingen. Efter någon sekund reste sig aktern. Arne Mohlin tog sats och hoppade, så långt han förmodade. Vattnet var iskallt, han kom djupt ner och fick flera kallsupar. När han kom upp till ytan igen och vände på huvudet skymtade han bara akterspegeln på Hansa.

SJÖNK

Han simmare några kraftiga tag bortåt för att komma undan strömvirvlarna. När han vände sig om nästa gång var Hansa borta.

- Jag hann tänka, att där var jag i alla fall inte med, säger Arne Mohlin.

Pyjamasbyxorerna som trasslade runt benen var han tvungen att sparka av sig. Nu gällde det att hitta något att ta sig upp på. Armarna slog hela tiden i en massa föremål som flöt omkring.

LIVBÅTEN

- Plötsligt stötte jag på en uppochnedvänd livbåt. Samtidigt dök min hyttkamrat Halldén upp, och en tredje person, Arne Thuresson. Han var tredjestyman ombord.

- Tillsammans lyckades vi vända på livbåten och kravla oss i. Men den var för liten, den tålde inte den grova sjön, som vräkte in.

- Vi måste ha tag i Hansas stora livflotte, annars klarar vi inte det här, sade Thuresson.

De tre männen hoppade i igen. Ett mystiskt ljussken, som bildade en ljusgata över vattnet och klöv nattmörkret, gjorde att de kunde skymta en stor skugga som låg och flöt ett stycke bort. De simmade ditåt.

SKRIK

Någonstans ute i mörkret skrek en man på hjälp. På en låda som guppade omkring i vattnet satt en stel, hopkurad gestalt. Revisor Halldén kröp upp på den. Arne Mohlin och styrman Thuresson fortsatte.

Arne Mohlin kom först fram till livflotten. Med uppbådande av sina sista krafter lyckades han ta tag i relingen och häva sig upp.

- Jag var van räckgymnast. Det var det som räddade mig.

Snart kom också Arne Thuresson. Han kände till att det fanns ett fotstöd under flotten, och klättrade upp med hjälp av det.

Revisor Halldén kom inte efter.

- Vi ropade, flera gånger, att han måste komma. Men han blev kvar på lådan. Troligen hade han stelnat till i den kyliga luften, och så vågade han väl sig inte tillbaka i vattnet. Jag såg honom aldrig mer.

Under livflottens presening, inlindade i regnrockar och genomsura filtar, låg de stelfrusna männen och huttrade i åtta timmar. En räddningslåda på flotten med knäckebröd och corned beef på burk gav energi och mod.

- Som gammal norrlandskrigare visste jag att man hela tiden måste äta när det är kallt.

FUNNNA

När ett flygplan på låg höjd kom och gjorde flera lovar över flotten visste de att de var räddade. Planet var det reguljära Visbyplanet, Aero transports DC 3:a "Örnen", på väg med 17 passagerare från Bromma. Flygvapnets båda spaningsplan som lyft från Hågernäs, hade tvingats vända på grund av det dåliga vädret med blåst, hällregn och usel sikt.

En dryg timme senare var marinens minsvepare "Arholma" och "Landsort" framme på den plats, drygt fyra landmil nordväst om Visby, som "Örnen" angivit. Klockan var 13.35 när Arne Mohlin och Arne Thuresson plockades upp.

ÖVERLEVDE

De två var de enda som överlevde Hansakatastrofen, den värsta som drabbat svensk sjöfart. 84 människor följde Hansa i djupet. Några kroppar påträffades aldrig.

Arne Mohlin glömmar aldrig den 24 november. Så länge Arne Thuresson levde träffades de ofta den dagen. Många gånger ombord på en Gotlandsbåt - Thuresson fortsatte att jobba som styrman på traden Nynäshamn-Visby ända till pensionen.

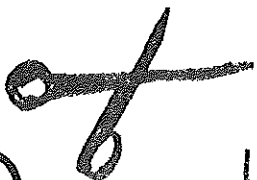
Arne Mohlin själv klättrade så småningom vidare på en militär karriär och slutade, efter sedvanligt kringflackande, som generallöjtnant och militärbefälhavare i Övre Norrland. Sedan pensionen 1972 bor han och hustru Martha i Näsby Park.

MINNESDAGEN

40-årsdagen av Hansaolyckan, som infaller i morgon lördag, kommer de inte att tillbringa i sommarstugan i Räfsnäs. Istället tar de båten över till Visby för att som så många gånger förut vara med på en minnesgudstjänst. Och så ska Arne Mohlin, som oräkneliga gånger tidigare, hålla föredrag om olyckan och sina minnen.

Och det här föredraget kommer att sluta som de andra:

- Jag är övertygad om att det var en torped som sänkte Hansa. Det ljus vi såg kom från det torpederande fartyget, som förmodligen var en ubåt. Allt pekar på att det var en ryss.

YLVA HERHOLZ. REPORTER
ROLF LINDBERG. ILLUSTRATION

grodبلادet

Främmande torped mot flera fartyg

SÖDRA ROSLAGEN

5 december 1984

Den 1 februari 1945, drygt två månader efter Hansakatastrofen, besköt Gotlandsångaren Gute med torped av en okänd u-båt, i närheten av platsen för Hansas undergång.

Det framgår av tidigare hemliga dokument i Hansakommissionens utredning.

Uppgifterna, som rapporterades in till kommissionen från marinen i slutet av februari 1945, stärker bevisen att det var en u-båt som sänkte Hansa den 24 november 1944.

Gute avgick tillsammans med s/s Visby från Visby hamn klockan 7.30 på morgonen. All Gotlandstrafik hade efter Hansakatastrofen lagts om till dagtid - liksom mellan 1941 och -43.

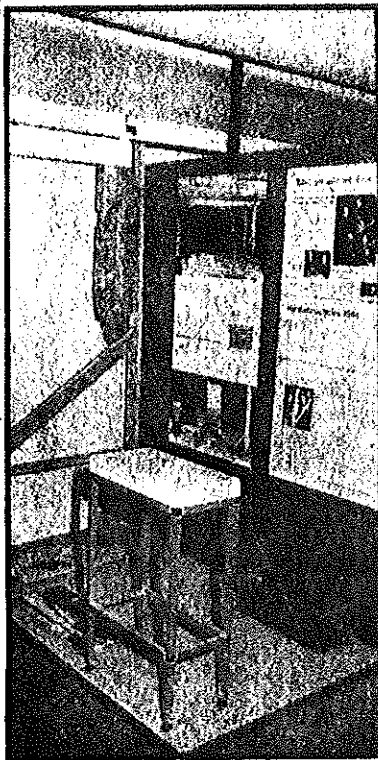
Med sig på färden mot Ny-näshamn hade de minsveparna Arholma och Landsort. Sänkningen av Hansa hade också haft till följd att flöjebåtar åter sattes in på traden. De hade dragits in i början av 1944 då marinen inte längre ansåg att det farvattnet var hotat av de krigförande.

BEREDDA

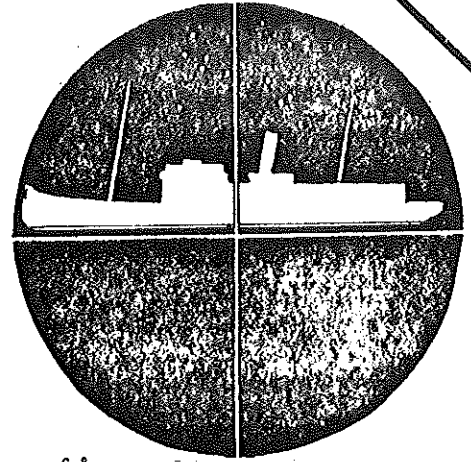
Den här morgonen hade minsveparna "halv stridsberedskap för ubåtsjakt". Landsort hade siktat skummet av en framrusande torped, och fällt sjunkbomber, på överfarten

från Oskarshamn dagen innan.

Klockan 12.40 började Gute plötsligt att blåsa i visslan och girade kraftigt styrbord. Ett par besättningsmän hade sett

1 300 vrakdelar, från Öregrund i norr till Söderköping i söder, samlades in för att rekonstruera fartyget. En del av fragmenten efter Hansa finns på polismuseet i Stockholm.

en tydlig torpedbana, från nordost, mot fartyget.

Giren räddade Gute från att bli träffad. De båda minsveparna fällde tre sjunkbomber, men var så tvungna att fortsätta konvojeringen av de båda gotlandsbåtarna. De gick i sicksack-kurs ett par sjömil, för att försvåra ett nytt anfall.

Konvojen befann sig vid torpederingen inte långt från den plats där Hansa sänktes drygt två månader tidigare, den 24 november 1944.

NYA FAKTA

Uppgifterna om händelsen rapporterades in av marinen till Hansakommissionen i slutet av februari 1945, och finns på tidigare hemligstämplade dokument i kommissionens utredning, som NT tagit del av. Torpederingen av Landsort och Gute är ytterligare bevis för att det var en ubåt som besköt Hansa.

Nationalitet, då?. En tysk, eller en ryss?

Från Tyskland dementeras redan dagen efter Hansasänkningen att ett tyskt fartyg skulle ha utfört dådet. Det skedde på en presskonferens, på utrikesministeriet i Berlin, där man meddelade att "området låg utanför den av Tyskland deklarerade operationszonen i Östersjön".

Under december skickade tyskarna också, via svenska marinattachén i Berlin, uppgif-

ter om att ryska ubåtar siktats bland annat ost om Gotland i början av månaden.

TYSTNAD

Från Moskva hördes aldrig ett ljud i frågan. Efterforskningar i krigsarkiv under 50- och 60-talen tyder dock på en rysk ubåtskapten har sänkningen av Hansa på sitt samvete.

● En översikt över sovjetisk verksamhet i Östersjön under krigsåren, rekonstruerad med hjälp av ryska krigsarkiv, publicerades i "Aktuellt och historiskt, meddelanden från försvarsstabens krigshistoriska avdelning 1958". Farvattnen kring Gotland utnyttjades flitigt av ryssarna.

● Tyska forskare hittade 1964 uppgifter om att ryska ubåten K 51 opererade bland annat runt Gotland hösten -44. Källa var tyska krigsarkiv.

● I en krigshistorisk skildring som kom ut i Moskva i början av 60-talet berättar förre chefen för sovjetiska östersjöflottan, amiral Tribuc, om de ryska ubåtsaktiviteterna under 1939-45. "Svensk underbefälstidning" skrev i mars 1964 att Tribuc bland annat redogjorde för flera fartygsänkningar i svenskt vatten. Hansa kan ha varit en av dem.

SAS-planet från Köpenhamn till New York hade fått motorkrängel över Atlanten.

Flygkaptenen, en norrman, bestämde sig för att lugna passagerarna, men istället för att komma med den vanliga förklaringen om dåligt väder, tyckte han att han borde tala om för passagerarna att de inte hade någonting att frukta.

Han grep tag i mikrofonen:

— Det här är kaptenen som talar. Det är inget fel, jag upprepar, det är absolut inget fel på den vänstra motorn!

● Elsa, kved Gustav. Om du gör slut så hämtar jag ett rep och hänger mig utanför din dörr.

— Är du inte klok? skrek Elsa. Farsan är ju redan trött på att ha dig hängande här jämt.

● Berra är lite purken just nu. Han köpte en snygg stol åt svärmor i julklapp - och så låter hans fru honom inte sätta i kontakten.

★ Evald hade rättor i huset. Det var ganska obehagligt, så när det blev för svårt gick hans lagviga, Elsa, till honom och sa:

— Evald, om du inte ordnar så rättorna försvinner ur huset så åker mamma hem...!

Det var då Evald gick och kastade ut katten!

Hansa får vila i frid

Vem sänkte Hansa?

Under de 40 år som gått har flera framstötningar gjorts för att få Hansa bärgad, och därmed svar på frågan. Idag finns tekniken. Men inte pengarna och intresset.

Som övningsobjekt ligger det mycket långt ner på prioriteringslistan, säger stabsredaktör Wyn Enqvist på marinstaben.

Senast 1978 hade marinen planer på att exakt lokalisera och eventuellt bärga Hansa. U-båtsräddningsfartyget Belos med sina undervattenskameror skulle användas för att söka vraket, och marinens dykare skulle gå ned och till att börja med söka efter eventuellt torpedsplitter i och kring Hansa.

100 meters djup är numera inget hinder för att undersöka och bärga exempelvis förlista fartyg.

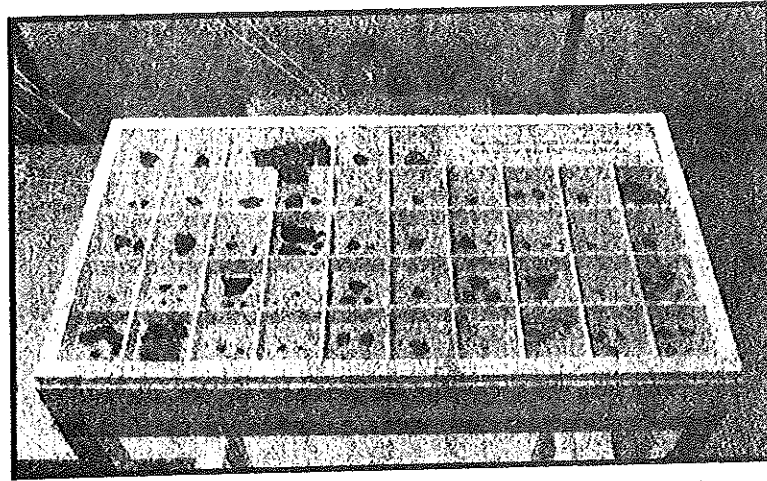
Den övningsexpeditionen emellertid aldrig av. Belos är det enda fartyget i sitt slag i statens ägo och tas ofta i anspråk vid olyckor till havs.

HINDER

Någon händelse kom emellan. Och på senare år har ju Belos och hennes besättning haft tillfälle att öva på verkliga u-båtar utmed våra kuster. Ett övningsobjekt av det här slaget har förlorat aktualitet, säger Wyn Enqvist på marinstaben.

Nu ligger Hansa mycket långt ner på våra prioriteringslistor. Jag tror inte det kommer att bli av. Enda möjligheten är väl ett privat initiativ.

Också 1964 diskuterades en bärgning av Hansa. En tysk forskare hade då, i tyska krigsarkiv, funnit belägg för att den ryska u-båten K 51 opererat i farvattnen kring Gotland vid slutet av 1944.

Metallsplitter som plockats ur vrakdelar från Hansa. Ett tidsödande millimeterjobb. Varje metallflis analyserades på kemisk väg. De flesta visade sig komma från fartygsskrovet – men ett par av splittren kunde man aldrig riktigt härleda.

Kompositören gav sin
son stryk efter noter
plöjde

Lantbrukare
ned sin säd

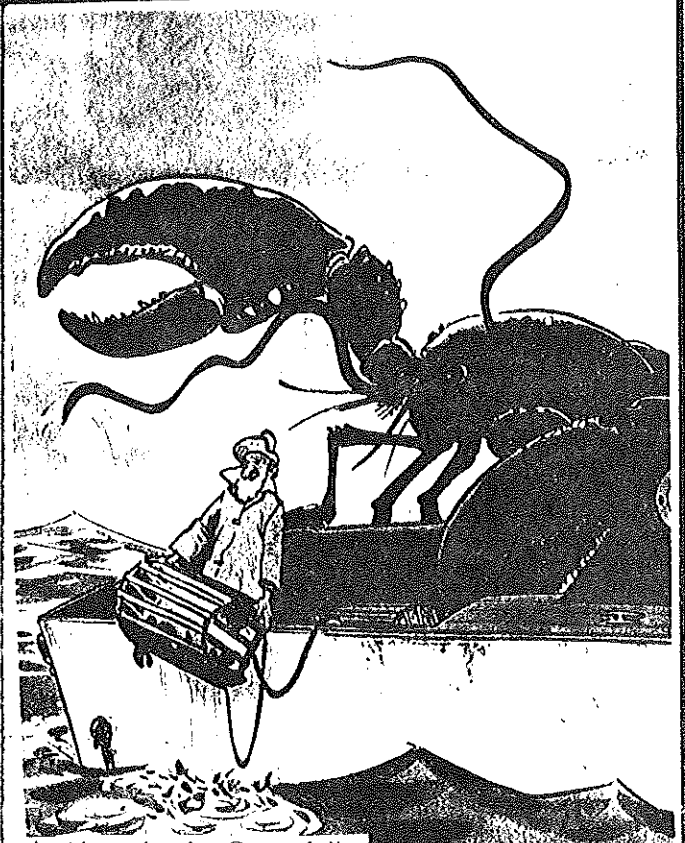
FÖRSÖKTE

Arne Mohlin, en av de två överlevande från katastrofen 20 år tidigare, skrev med anledning av dessa nyheter till försvarsdepartementet och tryckte på för att få till stånd en bärgningsexpedition.

Hans brev resulterade så småningom i en interpellation i riksdagen. Men också den gången föll det – denna gång i tekniken: försvarsminister Sven Andersson svarade att Belos med sin nya utrustning visserligen skulle kunna fastställa läget för Hansa. Men hon ligger för djupt för att kunna bli bärgad, eller för att dykare ska kunna gå ned, sade han.

Längre kom det inte, den gången. Idag finns den teknik som inte fanns då. Men nu saknas pengarna, och intresset. Hansa tycks få vila i frid.

YLVA HERHOLZ,
reporter
ROLF LINDBERG,
illustratör

★ Alexander den Store, Julius Caesar och Napoleon tittade på en militärparad i Moskva. Alexander kunde inte slita blickarna från stridsvagnarna.

– Om jag haft såna grejer skulle jag erövrat hela Asien, suckade han.

Caesar tittade på långdistansrobotarna och drömde:

– Med såna pilar hade jag behärskat hela världen.

Napoleon tittade upp från sitt nummer av Pravda och mumlade:

Med en sån här tidning skulle ingen ha hört talas om Waterloo.

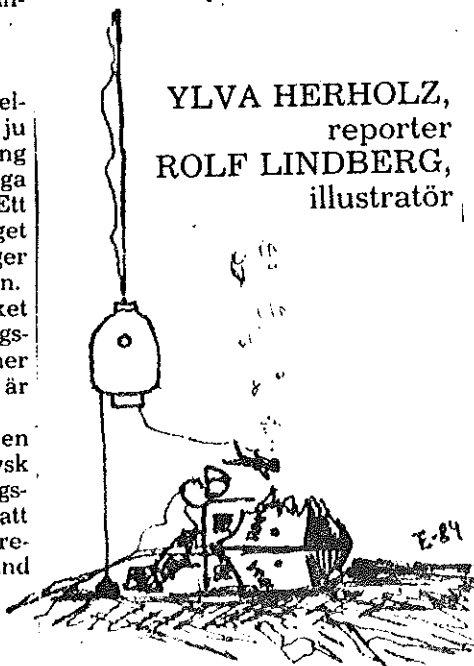
★ Göteborgske Axel ska göra rekryten. Står med de andra soldaterna uppställda på linje med gevären för inspektion.

En löjtnant granskar rengöringen av vapnen, när Axel och tittar noggrant. Säger:

– Skit i pipan!

Och Axel stirrar stortögt på honom.

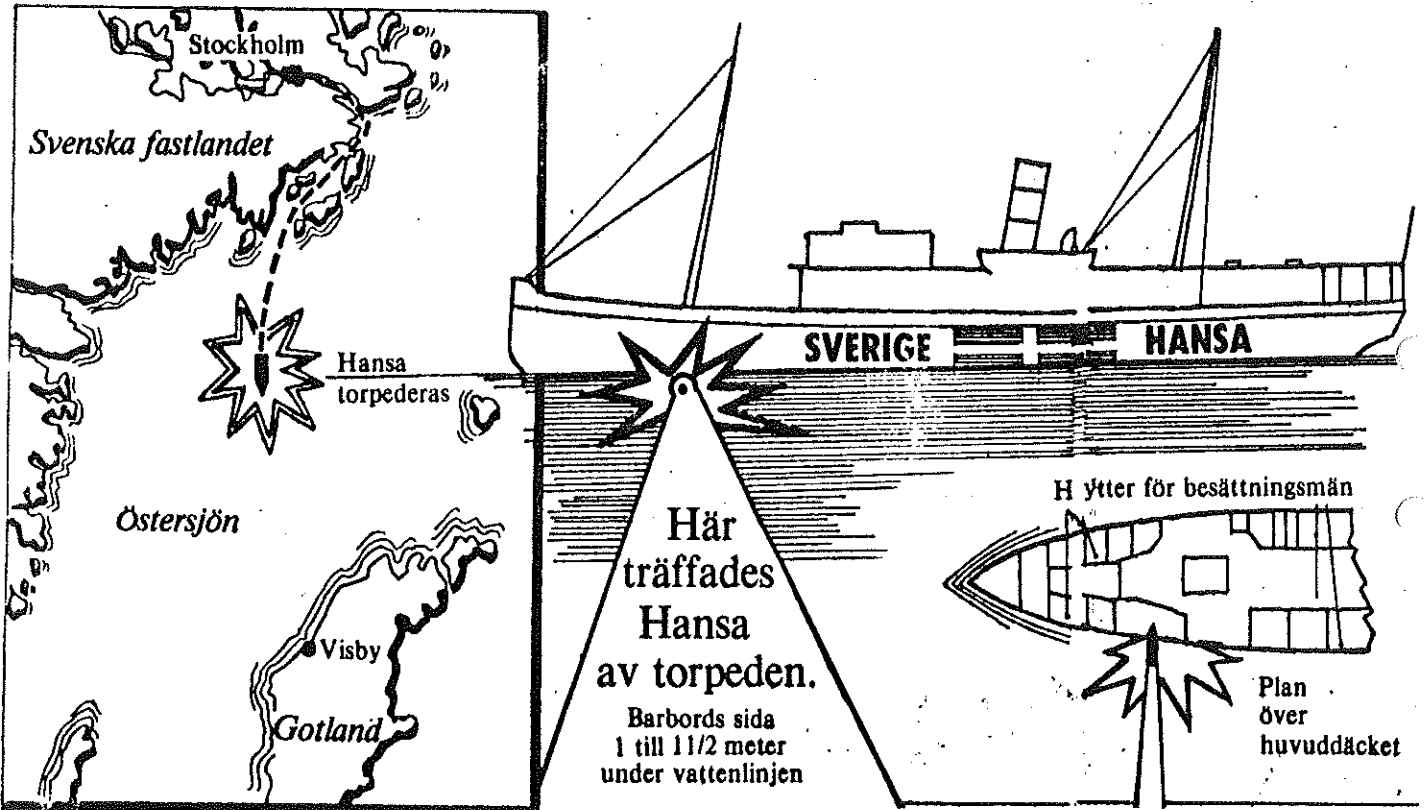
– De gå la ente i de lelle hölet ...!

Allt har avslöjats, men inte förövaren

Den 24 november 1944 sänktes Gotlandsångaren Hansa. Förmodligen av en torped som träffade framre delen av fartyget. 84 människor omkom i denna den värsta sjökatastrofen i Sverige under andra världskriget. Bara två människor överlevde.

Under många år har försök gjorts att få det sista frågetecknet i samband med katastrofen utträtat: Av vilken nationalitet var den ubåt som fyrade av torpeden? Frågan väntar fortfarande på ett svar.

(STOCKHOLM) Den 9 maj 1945 var Hansakommissionen, tillsatt av justitiekanslerämbetet, klar med sin utredning av katastrofen.

I rapporten står det: att Hansa gick under den 24 november 1944 omkring klockan 05.57 på ungerfärlig position nord 58°02' ost 18°10' att därvid åttiofyra personer omkommo.

att fartygets bärgningsutrustning var fullständigt och behörigt skick.

att förslinigen förorsakades av torpedering från fartyg av okänd nationalitet,

att å Hansa medförda explosiva varor uppgick till större myckenhet än enligt gällande författning var tillåtet,

Att emellertid varken dessa explosiva varor eller annat gods å Hansa hade någon inverkan på katastrofens förlopp eller omfattning.

SNABBT

Kommissionen påbörjade utredningen en dryg vecka efter katastrofen, den 2 december 1944. Sammanlagt förhör

des 147 personer - hamnarbetare, rederipersonal, besättning på andra fartyg i samma farvatten, två gotlänningar som hört en smäll och sett ett ljussken över vattnet, och andra, som hade några uppgifter om Hansa eller observerat något som kunde ha samband med olyckan. 346 sidor förhörprotokoll blev det.

Marinen, polisen och allmänheten hjälpte till att samla in vrakdelar utefter kusten, sammanlagt i 300 stycken. Vrakdelarna samlades ihop i ett bergsskyddsrum i Stockholm, och så långt det var möjligt rekonstruerades fartyget, i ett försök att hitta orsaken till olyckan.

URET

Ett ur på en träplanka, som hittats på Björkskär, visade sig vara klockan från Hansas radiohytt. Det hade stannat på 5,57 och experterna menade att det stannat genom stöten vid explosionen eller av att det fylldes av vatten. Så kunde man fastställa tiden för katastrofen.

På så vis fick man också fram det ungefärliga läget för Hansa vid tiden för olyckan. Med en normal genomsnittsfart på åtta

och en halv knop skulle hon då varit ungefär vid position N 5802, O 1810 - åtta mil från Landsort och drygt fyra från Visby.

TORPED

Polisens kriminaltekniker röntgade alla delar och analyserade splitter och splitterskador. Slutsatsen, med ledning av skadornas omfattning och splittriktningen, var att en explosion i fören, utifrån och på babordssidan, orsakat Hansas undergång. Explosionen verkade också ha inträffat en bit under vattenlinjen, vilket talade för en torped och mot en mina.

Ombord å Hansa fanns närmare tre ton sprängämne, nitrolit och trotyl, som var lastat i aktern., Därför ansåg experterna att det inte kan ha haft med explosionen att göra - men rederiet fick skarp kritik för att ha fraktat sprängämne på en passagerarbåt, och det ledde så småningom till ett förbud mot transport av explosiva varor på Östersjön.

VLVA HERHOLTZ Rgp.
ROLF LINDBERG illum.

Det enda Hansakommissionen inte kunde svara på var vem som avfytrade torpeden mot Gotlandsångaren. Svaret ligger begravt på botten med Hansa, där torpetsplitter skulle kunna röja krigsfartygets nationalitet.

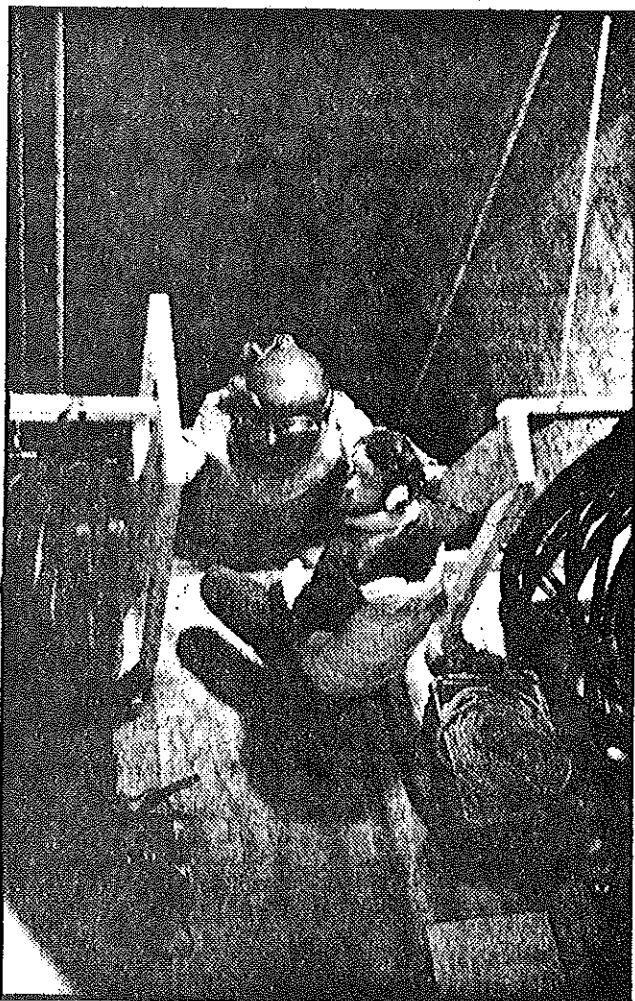
Hansa sjönk på minst 97 meters djup. Att bärga henne var inte tekniskt möjligt på den tiden, och att gå ner med dykarklocka och söka metallsplitter bedömde kommissionen som utsiktslöst.

Frågetecknet är än idag inte riktigt utträtat. Den som sänkte fartyget gjorde det i alla fall inte av misstag. Hansa hade topplanternor och sidlanternor, och den svenska neutralitetsbeteckningen på fartygssidorna var också belyst.

★ Pigan Britta hade följt med storbonden Per till granngården för att se hur det gick till då kon betäcktes. När de var på väg hem, band bonden kon vid ett träd, vände sig till Britta och sa:
- Nu vill jag göra som tjuren...
- Jaså, sa Britta, ja, det är ju din ko...

Dykarna utbildas i gruvan

SVENSKA DAGBLADET
9/3-85

Utös belontorn över ett 170 meter djupt gruvschakt har gjorts om till dykarcentrum. Här hjälps dykledaren Peter Hansson upp ur vattnet av Arne Westberg.

Foto: ROLAND BERNDT

UTÖ (SvD). Ett 170 meter djupt gruvschakt har fått en oväntad användning. Där utbildas nu yrkesdykare som därmed slipper att bo på fartyg och dessutom kan arbeta i ganska varmt vatten.

Kvarnen är Utös stolta profil. Längre upp på land och delvis dold av skogen ligger ett betongtorn. Det byggdes i slutet av 1950-talet när ett företag provborrade för att se om ny järnmalmsbrytning skulle löna sig.

Men Utö blev ingen konkurrent till Kiruna och gruvlaven, som tornet kallas, lämnades åt sitt öde.

Byter licens

För några månader sedan kom dykledaren Peter Hansson till Utö för att hälsa på sin kamrat Arne Westberg som tidigare varit dykare. Peter Hansson var på jakt efter en bra utbildningsplats för yrkesdykare. Kären måste nämligen byta ut yrkesbevisen mot en internationell licens, annars blir det inga attraktiva jobb utomlands.

170 m djupt

— Av en slump kom vi att tala om gruvlaven, berättar Peter Hansson. Tornet och schaktet har mängder av fördelar. Vi är helt oberoende av vädret och slipper det obekväma livet till sjöss. Vattentemperaturen håller behagliga sex till åtta grader och vi kan variera utbildningen ända ner till 170 meter. För att hitta så djupt vatten hade vi annars fått söka oss till Landsort.

På kort tid förvandlade Peter Hansson och Arne Westberg med hjälp av andra Utöbor laven till ett dykarcentrum

Bästa hjälmen

Svensk yrkesdykarutbildning står det på den stilliga skylten som sitter på tältet som satts upp framför tornets dörr. Inne i plasttältet står den stora

tryckkammaren, syrgastuber, massor med verktyg och dykarhjälm av det fina fabrikkatet Siebe & Gorman i London.

— Konstruktionen är från 1800-talet men den har aldrig överträffats, säger Arne Westberg och trär den tunga hjälmen med fönster och kranar över huvudet.

I själva tornet hänger dykardräkter ovanför en undervattens-TV och en mindre tryckkammare. En trappstege leder ned i vattnet. Starka strålkastare lyser upp vattenytan men förmår ändå inte tränga ned särskilt djupt.

Dykarna, i första svepet utbildades 30 stycken under tre veckor, får träna på olika nivåer. På 20 meter finns en avsats och nästa är byggd på 42 meters djup.

Svåra övningar

— Det viktigaste är att dykarna klarar ned- och uppstigningarna och att de kan sköta sin utrustning, säger Peter Hansson. Men de får också sätta ihop rördelar med bult och flänsar. Övningarna på djupt vatten är svåra. Huvudet hänger inte alltid med.

Allt övervakas noga med hjälp av TV-anläggningen som ger förvånansvärt skarpa undervattensbilder.

Peter Hansson anser att utbildningen på Utö också har karaktären av en kontroll.

— Många kallar sig yrkesdykare. Nu tar vi reda på om de verkligen är det.

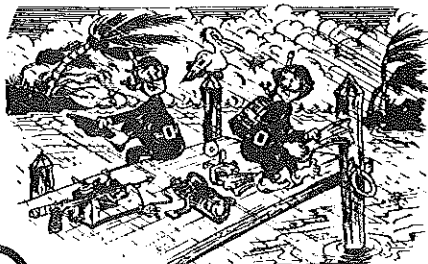
Under våren skall 180 dykare testas och tränas på Utö. Utbildarna, företagen Dykab och Dab-diving, har haft vissa kontakter med marinen som eventuellt kan tänka sig att träna sin personal i gruvschaktet. Närheten till Berga, helikopterfärden tar högst tolv minuter, är en viktig faktor i sammanhanget.

För värds husets del är Peter Hanssons initiativ mycket välkommet.

— Dykarna kan bli något som bär upp vintersäsongen, anser skärgårdsstiftelsens VD Berndt Festin.

Roland Berndt

KAN DU TÄNKA DIG,
MIN FRU VILLE ÅKA
OCH HANDLA I DET
HÄR DJA VÄDERET!

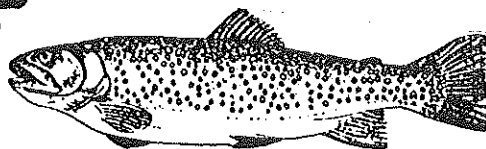

Rekorddykning. En brittisk djuphavsdykare har slagit världsrekord i Doha i Qatar genom att simma 70 kilometer under vattnet i 23 timmar. Den 36-åriga Paul Cryne simmade distansen på fem meters djup. Hans luftbehållare var under vattnet hela tiden enligt reglerna uppsatta av The Guinness Book of Records. (TT-AFP)

HERR GRODMAN
DET BLEV ETT
GRODYNSSEL!

Fiskodling.

OBS → Fiske är jakt. På samma sätt som den landbaserade livsmedelsproduktionen har övergått från jakt till uppfödning och odling, så menar många att fisket mer och mer kommer att övergå i något liknande. Detta något kallas AKVAKULTUR eller VATTENBRUK.

Akvakultur

Akvakultur definieras som människans försök att genom arbete (energi) göra en avvägd manipulation med vattenkrävande organismers tillväxt, fortplantning och dödlighet och sträva till att därigenom höja avkastningen.

Akvakulturen bidrog 1980 med 8,7 milj. ton livsmedel till världshushållningen och det är iallafall 12 % av världsfångsten av fisk. Man odlar fisk, musslor (ostron till stor del) och alger. Särskilt det sistnämnda förväntas få en stor betydelse i framtiden.

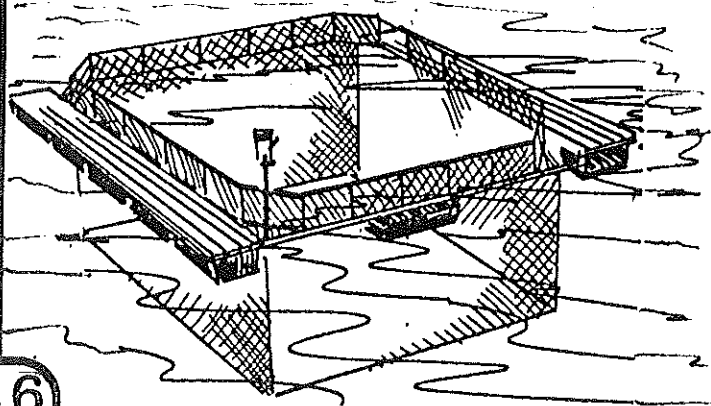
Sverige har goda möjligheter att bedriva akvakultur, helt enkelt med vår goda vattentillgång. Vad som ska odlas är ju dels en biologisk fråga, och som vanligtvis inte minst en ekonomisk. Det är faktorer som marknadspris, reproduktionsmöjligheter, arbetsinsats, odlingsmiljö, resistans mot sjukdomar m.m., som gjort att svensk akvakultur blivit inriktad på regnbågslox (*salmo gairdineri*) och blåmussla (*mitilus edulis*) för human konsumtion.

Det är dock inte bara matfisk som odlas. Kompensationsodling innebär att man odlar fisk och sätter ut för att kompensera för skador på fiskbeståndet, p.g.a. kraftverksbyggen eller föroreningar. Under 70-talet har också en omfattande utplantering förekommit för att hjälpa igenväxta sjöar, av gräskarp. Sportfiske- och hushållningssällskap bedriver också utplantering av vildfisk, och i en del fall med nya arter, som canadaröding.

Den helt dominerande posten i svensk akvakultur har blivit regnbågslox (i affärerna oftast kallad "forell"). Fortfarande ligger vi efter våra grannländer, 1978 producerade Danmark 15000 ton och vi bara 250. 1981 hade dock den svenska siffran stigit till 2000.

En av anledningarna till att "regnbågen" blivit så dominerande är att den är biologiskt odlingsbar i hela landet. Medan exempelvis blåmusslor bara kan odlas i västkustens skärgård.

för kassodling används främst fyrkantiga nätkassar som flyter på bojar eller flytbryggor.

ATT ANVÄNDA KNIV ELLER HARPUN UNDER DYKNING ÄR FÖRBUDET I SVERIGE.

En annan anledning är att den är en robust fisk. Den härstammar ursprungligen från nordamerika och importerades hit via Danmark i slutet av 1800-talet. Den är alltså väl domesticerad och har goda produktionssegenskaper, den kan t.ex. odlas både i sött och salt vatten. När fiskodlingen blivit mer etablerad, kommer dock troligen måga fler arter att odlas. Lax, röding och ål ligger nära till hands.

Odlingsteknik

Fisken är ju ett växelvarmt djur och om temperaturen sjunker (eller fodertillgången), så sänks ämnesomsättningen, och därmed tillväxten. Det betyder att tillväxttakten blir högst årstidsbunden i de s.k. öppna systemen. Motsatsen, slutna system (dammar), bygger på att odlingsvattnet återanvänds, recirkulerar, och här kan vattenkvalitet och temperatur hållas på en optimal nivå. Problemet är bara att det varken är ekonomiskt eller tekniskt möjligt att bedriva matfiskproduktion i stor skala i slutna system. Få lämpar sig dessa för yngelproduktion (sättfisk), eftersom problemet med reningen av vattnet är mycket mindre vad det gäller yngel. Det är dock möjligt att odla mindre vattenkvalitetskrävande fisk än laxfiskar i slutna system- med bättre tillväxt - men återigen betingar laxfiskar de högsta konsumentpriserna.

Allra vanligast är alltså öppna system, och uppåt 90 % av all fisk i Sverige odlas i s.k. flytande nätkassar. De består av en ram med flytpontoner och en nätkasse av nylon i, och den kan i princip placeras i vilket vatten som helst. Kraven är att vattnets pH ska vara nära neutralt (stryk därmed alltså en rad insjöar) och att genomströmningshastighet och syrehalt är tillräckliga. Har man för stor genomströmning däremot, minskar tillväxten eftersom fisken då måste kämpa mot strömmen. Den optimala temperaturen varierar något för olika

fisksorter, men 16-18 grader är ett riktvärde. Faktiskt tål regnbågen högre temperaturer dåligt, eftersom den då blir väldigt stressad. Letala temperaturer är c:a -0.5 och +26 grader.

Vidare får man naturligtvis inte ha höga halter av giftiga ämnen som tungmetaller eller kväveföreningar i vattnet. Det är också lätt att få smakfel på fisken, ex. om vattnet är dygt.

Temperaturfaktorn har gjort att den vanligaste odlingsformen har blivit säsongodling. Odlaren sätter ut sättfisken, som väger ungefär 50-100 gram, i maj, och slaktar den i oktober-november, då den nått en vikt av 0.2-0.7 kilo. Så får vi den fisk som i affären kallas "portionsforell". Den mest attraktiva fisken är dock den över 1.5 kg och den odlas av mera erfarna odlare. Den kräver nämligen övervintring för fisken, vilket är förbundet med flera problem.

Om man odlar i saltvatten kan man få problem med underkyllt vatten, eftersom salthaltigt vatten inte fryser vid 0 grader. Vattentemperaturen kan gå ned ända till ett par minusgrader, vilket alltså är letalt. Vidare kan syrebrist uppstå i små sjöar, eftersom syre löser sig sämre i kallt vatten. Detta kommer att drabba odlingsfisken hårdast eftersom de går så tätt. Ett tredje problem är att lekperioden inträder i februari till maj. Könsmogna hannar som går i saltvatten dör, om de inte flyttas till sötvatten. Fiskarna förlorar vikt under leken, och hannarnas revirhävdande orsakar ganska stora förluster. Man bör alltså se till att slakta ut könsmogna hannar i god tid, och ha strömmande vatten i kassen hela vintern. Vanligt är att låta frysa in kassen i isen, som då isolerar underliggande vatten.

UR MUSTONENS "NÄTMAGEN"

Vad dricker torskpappa på lördagskvällen?
-Torskrom och cola.

Med vad äter kineser fisk?
-Fiskpinnar.

Kan en fisk säga okej?
-Nä, bara ål rajt.

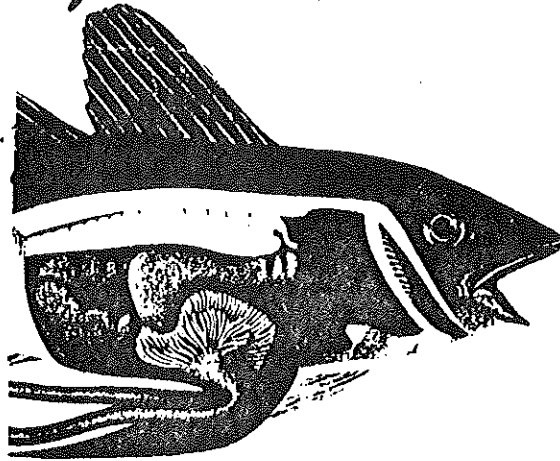
Vad är det där för fisk?
-PIGG VAR DÅ?

- Släng ut kaviargästerna!
- Störrom?

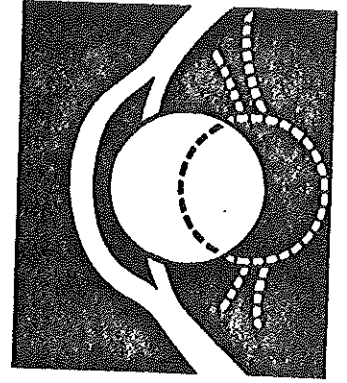

grodbladet

Simblåsan finns hos alla benfiskar, åtminstone som anlag, och ligger ovanför tarmen. Hos bl. a. sill och laxfiskar har den öppen förbindelse med matstrupen s.k. öppen simblåsa. Hos t. ex. torsk och abborre däremot är denna kanal degenererad och luftmängden i denna slutna simblåsa genereras av särskilda gaskörtlar. Simblåsan är nödvändig för fiskens rörelser i horisontalplanet, eftersom fiskens specifika vikt är större än vattnets; den skulle sjunka som en sten utan den. När fisken stiger ökar luftvolymen i simblåsan p. g. a. det lägre trycket, och gaserna måste snabbt resoberas av blodet hos fiskar med slutna simblåsa. Fisken kan också kontrahera olika delar av simblåsan för att kunna stå snett i vattnet. I viss mån är simblåsan ett hydrostatiskt organ som hjälper till att anpassa fisken till olika vattentryck, och hos vissa fiskar fungerar den även som ett ljudorgan (t. ex. hos knorrhane).

Simblåsan hos torsk är vit och sitter ovanför tarmen

Linsens upphängning i fiskögat

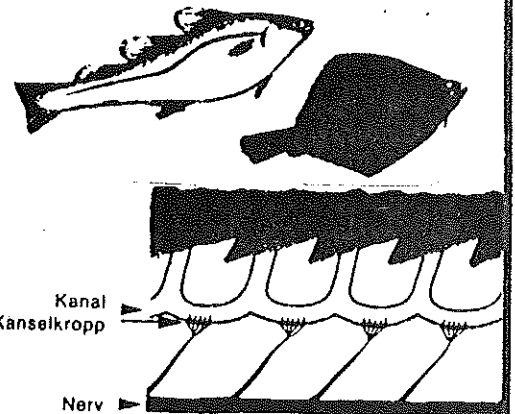
SINNEN

Fiskens syn betingas av ett helt annat optiskt medium än vårt. Ljuset och färgerna absorberas i vattnet så att vid c:a 1000 meters djup råder fullständigt mörker. P. g. a. absorption och reflexion är inte något egentligt avståndseende möjligt i vatten. Fiskens öga är i princip byggt som övriga ryggradsdjurs, med ett undantag: linsen. Den är styv och klotformad och kan inte förändra form. Istället dras den bakåt vid skärpeinställning av en särskild muskel, och fungerar alltså som en kamera. Bristen på avståndseende kompenseras i viss mån av att linsen sticker ut ur huvudets plan och ger ett bra seende i sidled. Hos fiskar som lever i ljusa vatten har man kunnat konstatera ett välutvecklat färgseende.

Lukt och smak är ju svårskilda stimuli i vatten, eftersom lukt- och smakämnen, hur nu de skjuts åt, befinner sig i löst tillstånd. Fiskarna har dock skilda lukt- och smakreceptorer. De förra sitter i nosen, i särskilda säckar som saknar förbindelse med munhålan. Smaklökarna är inte begränsade till tungan, utan många fiskar har smaklökar även på buken och i skäggtömmarna hos exempelvis torsk. Hos vandrande fiskar som lax, är smaken en viktig del i orienteringsförmågan

Fiskar har, vad man kan förmoda, normal närkänslighet med fria nervändar i huden. Förutom det har de sitt sjätte sinne, ett slags fjärrkänslighet som förtjänar särskild uppmärksamhet. Det är det s. k. sidolinjeorganet som går från gällocket till stjärten. Det utgår av en rad små gropar som leder in till en rörformig kanal, fylld med en slemmig vätska. I kanalen sitter en rad känselkroppar som påminner om härcellerna i innerörat. Med hjälp av sidolinjen kan fisken uppfatta små rörelser i vattnet omkring den, som en annan fisks rörelse. Vidare fungerar det som en slags "när radar", eftersom fisken kan uppfatta de strömmingar den själv ger upphov till då den rör sig i vattnet.

Länge trodde man att fisken inte hade någon hörsel p. g. a. avsaknandet av ytteröra och hörselgång. Detta har dock visat sig felaktigt, vilket man kunnat konstatera i t. ex. karpodlingar där man lärt fiskarna att komma till utfodring med en klocksignal. Fiskarna har nämligen ett inneröra, och hos denna typ av fiskar har det förbindelse med simblåsan, som fungerar som en resonanslåda för ljudvågorna. Fiskar som saknar denna förbindelse har ändå förmåga att uppfatta lågfrekventa ljud, vilka är de helt dominerande under vatten.

UR MUSTONENS. NÄTMAGEN.

ORDLISTA FÖR RESANDE TILL TANUMS HEDE. VECKA 31. -85

Sassa inte, din hönekär!

Här är en liten ordlista för resande till Tanumshede. Eller kanske ändå mer för dig som har egna dialektord att jämföra med. Och som kan hitta likheter och skillnader, och kanske spåra gemensamt ursprung.

Liten ordlista med dialektord från norra Bohuslän
 akkerat - precis, just
 ampekladd - besvärligt barn
 blåsluna - ursinnig
 bälja - storgråta
 dompejakt - friarestråt
 dralödda - byrå
 ettertagg - ettrig person
 tjansen - vimsig
 fånötta - onödan
 flåen - uringad i halsen
 gabestare - högröstad person

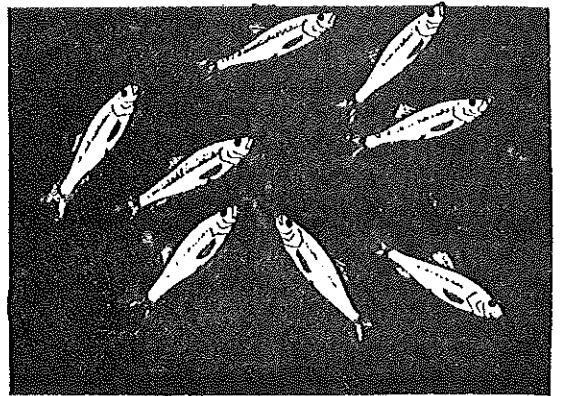
graddeståck - termometer
 grålyse - skymning, gryning
 hagepösse - dubbelhaka
 hoppetåsa - groda
 hugrilla - rådvill
 hönekär - tupp
 korta - litet garnnystan
 kvällugg - vila en stund i skymningen
 liga - tycka om
 mawerevv - magont
 mekkra - arbeta
 mjöle mun - tysta mun på någon
 mössehomla - person som talar otydligt
 nattskrömla - kvinna med sena utgångsvanor
 otteglåsa - tidig morgon
 påbressla - något man breder över sig när man sover eller vilar
 pös - hink
 rosebörk - blomkruka
 saddefass - slarver
 sassa - prata strunt
 sekklesmäkk - haklapp
 sessare - liten sax
 slabbat - förkläde
 slonken - tom, tunn, slapp
 slofs - stor klumpig man

ATT VARA CHEF.

KOTIV FÖR PLANERING AV EGET ARBETE.

Som alla vet har en chef ingenting att göra utom:
 att bestämma vad som skall göras,
 att be någon göra det,
 att lyssna till invändningar om att det inte behöver göras, att det lika gärna kan uträttas av någon annan, att det kan göras på ett helt annat sätt,
 att kontrollera, att det blivit gjort,
 att upptäcka att så inte är fallet, att fråga varför,
 att höra på ursäkter från den som skulle ha gjort saken, att kontrollera igen att det blivit gjort och finna att det blivit fel,
 att påpeka hur det borde ha blivit gjort,
 att komma till slutsatsen att det får vara som det är,
 att undra om det inte vore bäst att avskeda en person som inte kan göra rätt för sig,
 att reflektera över att mannen troligen har hustru och många barn att försörja och att efterträdaren säkert blir likadan och kanske värre,
 att tänka på hur mycket enklare och bättre allting skulle ha blivit om man gjort det själv först som sist. I så fall hade man kunnat göra det rätt på tjugo minuter medan det nu tar två dagar att komma underfund med varför det har tagit tre veckor för någon annan att göra fel.

Sovande sill?

SOVER FISK?

Fiskar är visserligen passiva en stor del av dygnet, men en fisk som sillen har alltid ansetts vara i oavbruten rörelse, även om den inte har samma problem som fiskar som saknar simblåsa (som makrillen), och är tvungna att ständigt simma för att inte sjunka. Dessa fiskar har särskilt gott om röda muskelfibrer i sidan, vilket man kan se om man äter makrill som mörkare kött. Men i början av 60-talet rapporterade en sovjetisk ubåt (i närheten av Island) att de observerat ett stort sillstim där fisken drev omkring i alla möjliga ställningar och lät sig inte störas av propellerljudet. Först när det ljusnade vaknade sillen och sam bort. Sill har tydligen visst släktskap med svensk kustbevakning.

UR NÄTMAGEN

nättnagsred Torkel

Varför har norrmännen så fina fiskfångster?
 - De har fått nya koljeborrtrorn med vassa ab-borrar.

Bläckfiskar fängade män

Två fiskare från ö-riket Kiribati fängades nyligen av jättebläckfiskar och drunknade, enligt naturministern Babera Kirata.

Bläckfiskarna var 3-4 meter långa, mycket större än de som vanligen förekommer i dessa vatten. De båda omkomna var specialiserade på fångst av småbläckfisk och har tydligen överraskats av de stora djuren. De drogs ner under ytan av flera stora bläckfiskar.

Enligt ministern brukar fiskarna fånga bläckfiskarna genom att låta dem slingra sig om kroppen, simma upp till ytan och döda dem genom att bita av en terv mellan ögonen.

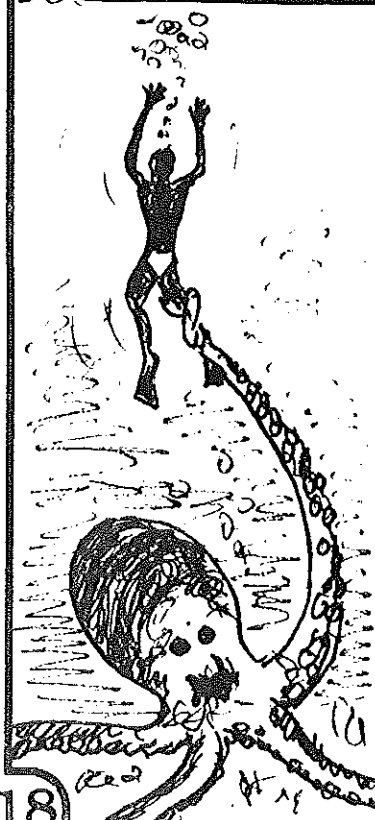
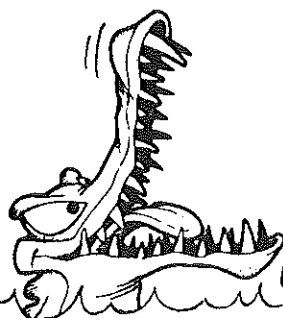
★ Det är hårda bud ibland för de vildar som bor nere i mörkaste Afrika och umgås med de lika vilda djuren. Mougli hade varit ute på fålet och jobbat en dag då han på avstånd såg hur en av hans söner blev tagen av krokodilerna nere vid flodstranden. Han sprang hem och berättade det för hustrun.

- Det gör inget, sa hon. Vi kan skaffa oss ett nytt barn.

Jodå, de belönades med en ny son och det gick två år innan Mougli på nytt blev vittne till hur ett av hans barn blev krokodilernas byte vid floden. Han sprang förstås hem och berättade det för hustrun:

- Det gör inget, sa hon... i natt gör vi ett nytt barn.

- Du är inte klok, skrek Mougli. Tror du att jag ska hålla på och slita ute på fålet hela dagarna och sedan pippa hela nätterna bara för att hålla krokodilerna med käk...

Sommarkalendarium

JUNI.

12/6 Styrelsemöte hos Peter Jakobsson.
15-16/6 Klubbdyk. Antagligen vid Sandhamns Dykcenter. Ring Peter J.

JULI.

5-6/7 Fridykarläger. Ring Anders så att vi vet hur många som är intresserade! Tel: 0762/775 60 SENAST 16/6
15/7 KONTROLL UNDER HOPPORNEN 2 ST. RING TILL ULF J. CHANS FÖR DEM SOM

AUGUSTI.

Vecka 31 Grodmännen åker till Hamburgersund på västkusten. Ring Ulf Jansson senast 1:a juli. MÅNGA HAR ANMÅLT SIG REDAN! SE SID 3
14/8 Styrelsemöte hos Timo.

SEPTEMBER.

31/8-1/9 Dykhelg i Oxelösund.
18/9 Styrelsemöte i Tibblebadet.
21-22/9 Dykhelg på västkusten. Hovenäset.

OKTOBER.

12/10 Klubbdyk.
17/10 Styrelsemöte hos Helena.

NOVEMBER.

21/11 Förhoppningsvis dykhelg på t.ex Sandhamns Dykcenter.
Styrelsemöte hos Uffe Lindevall.

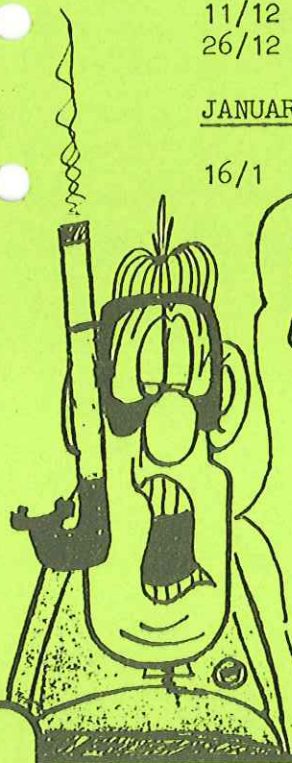
DECEMBER.

11/12 Styrelsemöte i Tibblebadet.
26/12 Annandagsdyk vid Smedsuddsbadet.

JANUARI.

16/1 Styrelsemöte hos Anders Mesilane. 1986 års första.

VILL DU HAN EN
DYKGUIDE SÅ
KOM PÅ NÅGOT SOM
VI ORDNRAR.

HÄNG MED TILL SANDHAMN DEN 15/16/6
OCH PÅ FRIDYKARLÄGRET DEN 5-6/7!
Å TILL DIG SOM INTE DÖK PÅ BAD-
RENSEN DEN 15/7 KAN DU DRA
DITT STRÅ TILL STACKEN DÅ GÖR
VI EN NY KOLL UNDER HOPPORN!

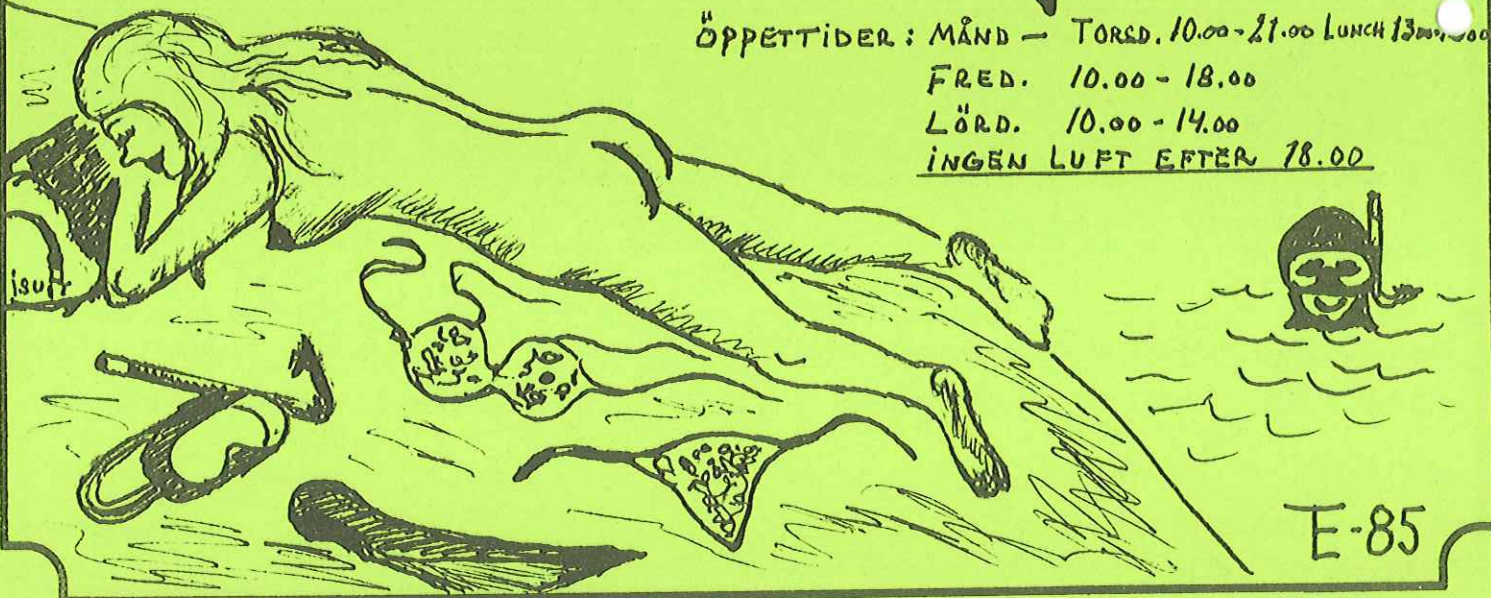
grodبلادet

WOLFF
SYSTEM

RÄCKER INTE
SOLEN UTE
FINNS DET MER INNE
NÄR DU LUFTAR ELLER
GÖR DINA INKÖP HOS

Scandiver
VANADISV. 27 STHLM.
TEL. 08-312203-312208

ÖPPETTIDER: MÅND - TORS. 10.00 - 21.00 LUNCH 13.00 - 15.00
FRED. 10.00 - 18.00
LÖRD. 10.00 - 14.00
INGEN LUFT EFTER 18.00

E-85